

პოლიტიკური პარტიების საქმიანობის საკონსტიტუციო პრინციპები საქართველოში

I. შესავალი

პოლიტიკური პარტიები, დღევანდელი სახით, მხოლოდ ახალ დროში გაჩნდა.¹ თანამედროვეობასთან მიახლოებული ფორმით XVII-XVIII საუკუნეების ინგლისში წარმოქმნილი პარტიები (“Whigs” და “Tories”) მოიხსენიება.² საფრანგეთის რევოლუციის შედეგად უკვე მრავალ სახელმწიფოში გაჩნდა ჯგუფები, რომლებიც არსებული წყობილების წინააღმდეგ ილაშქრებდნენ.³ კლასიკური სახით პოლიტიკური პარტიები XIX საუკუნიდან ჩამოყალიბდნენ ევროპასა და ამერიკის შეერთებულ შტატებში.⁴ პარტიები ცარიელ ნიადაგზე არ აღმოცენებულან. ყოველი სოციალური და-ჯგუფება გარკვეული იდეური ერთობის და ინტერესების მატარებელი იყო.

საქართველოში პოლიტიკური პარტიების ფორმირება XIX საუკუნის 90-იანი წლებიდან დაიწყო და დამოუკიდებლობის აღდგენის წინ, ფაქტობრივად, არსებობდა სრულყოფილი პოლიტიკური სპექტრი, – პოლიტიკური პარტიები თავიანთი პარტიული სტრუქტურებით, იდეოლოგიითა და მხარდამჭერებით.⁵ რაც შეეხება თავად ტერმინს – „პარტია“, იგი ლათინური სიტყვიდან (*pars, partis*) მომდინარეობს და ნაწილს, ჯგუფს აღნიშნავს.⁶ აღნიშნული ტერმინი გამოიყენება ყველა იმ ადამიანთა ორგანიზებული ჯგუფის სახელწოდებად, რომლებიც დემოკრატიული არჩევნებისა თუ რევოლუციის გზით ეძებენ პოლიტიკურ ძალაუფლებას.⁷

სტატიის მიზანია მიმოიხილოს პოლიტიკური პარტიების შესახებ საქართველოს კანონმდებლობა, პარტიის სამართლებრივი მოწესრიგება და ის საკონსტიტუციო პრინციპები, რომელთა საფუძველზეც პოლიტიკური პარტიები თავიანთ საქმიანობას უნდა ახორციელებდნენ.

II. პოლიტიკური პარტიები ქართულ სინამდვილეში

აღსანიშნავია, რომ პოლიტიკური პარტიის მრავალი განსაზღვრება არსებობს, მაგრამ მათ შორის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ედმუნდ ბერკს ეკუთვნის, – „ადა-

* საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ასისტენტ-პროფესორი, სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი.

¹ იხ., ნოდია გ., სკოლტბახი ა.პ., საქართველოს პოლიტიკური ლანდშაფტი, თბილისი, 2006.

² შესავალი საქართველოს საკონსტიტუციო სამართალში, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2019, 110.

³ იქვე, 110.

⁴ Maurice Duverger, Political Party, იხ., <<https://www.britannica.com/topic/political-party/Party-systems>> [24.04.2020]

⁵ მაცაბერიძე მ., საქართველოს პოლიტიკური სისტემა, თბილისი, 2019, 108.

⁶ ბურდული ი., გოცირიძე ე., და სხვები, საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი, თბილისი, 2013, 307.

⁷ Duverger M., Political Party, იხ., <<https://www.britannica.com/topic/political-party/Party-systems>> [24.04.2020]

მიანთა ერთობა, რომელიც შექმნილია საერთო კეთილდღეობის მიღწევაზე ორიენტირებული რაიმე პრინციპის ცხოვრებაში გასატარებლად⁸. ამ განსაზღვრებაში კარგად ჩანს თანამედროვე პარტიების ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ნიშანი – პარტიის წევრებისა და მხარდამჭერების მიერ გაზიარებული რწმენა ან იდეოლოგია.⁹

საქართველოში პოლიტიკური პარტიის ცნებას განსაზღვრავს „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი. პარტიად განიხილება საერთო მსოფლმხედველობრივ და ორგანიზაციულ საფუძველზე შექმნილი და კანონით დადგენილი წესით რეგისტრირებული მოქალაქეთა ნებაყოფლობითი დამოუკიდებელი გაერთიანება, რომელიც არჩევნების მეშვეობით და კანონმდებლობით ნებადართული სხვა საშუალებებით მოქალაქეთა პოლიტიკური ნების ფორმირებასა და გამოხატვაში მონაწილეობას ისახავს მიზნად.¹⁰ ამ დროისათვის სსიპ საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მონაცემებით, საქართველოში რეგისტრირებულია, საერთო მსოფლმხედველობრივ და ორგანიზაციულ საფუძველზე შექმნილი, 252 პოლიტიკური პარტია.¹¹ ზოგადად, პარტიათა პლურალიზმი დადებითი მოვლენაა და ცალსახად შესაძლებელია შეფასდეს, როგორც მნიშვნელოვანი ინდიკატორი დემოკრატიული და სამართლებრივი სახელმწიფოს მშენებლობისთვის, მაგრამ, გარდა რაოდენობრივი სიმრავლისა, ასევე, აუცილებელია პოლიტიკურ პარტიას ჰქონდეს მყარი იდეოლოგია და ჰყავდეს რეალური ელექტორატი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოში პოლიტიკური სისტემა ხასიათდება ერთი დომინანტური პარტიისა და მთელი რიგი ოპოზიციური პარტიების არსებობით¹².

პოლიტიკურ პარტიებთან ერთად მრავალფეროვანია პარტიული სისტემებიც. დანყებული ორპარტიული სისტემით, დამთავრებული პოლარიზებული მრავალპარტიული სისტემებით.¹³ ქართულ სამართლებრივ ლიტერატურაში სხვადასხვა მოსაზრებაა პარტიულ სისტემებთან და პოლიტიკური პარტიების დაყოფასთან დაკავშირებით. მნიშვნელოვანია ის გარემოებაც, რომ ძირითადად, პოსტ-კომუნისტურ სივრცეში ჩამოყალიბდა სამი სახის პარტიული სისტემა:

1. ქარიზმატული მოდელი, სადაც ამომრჩეველი პარტიის არჩევისას ხელმძღვანელობს პერსონისადმი სიმპათიით;

⁸ რუსიშვილი ა., ქართული პოლიტიკური პარტიები და იდეოლოგია, <<https://www.radiotavisupleba.ge/a/tavisufali-sivrtse-akaki-rusishvili-partiebi-da-ideologia/27817485.html>> [24.04.2020]

⁹ კუპრაშვილი ჰ., ძირითადი პოლიტიკური მიმდინარეობები თანამედროვე ევროპაში, თბილისი, 2016, 45.

¹⁰ საქართველოს ორგანული კანონი „პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“, მუხლები 1-2.

¹¹ იხ., <<https://napr.gov.ge/p/477>> [22.04.2020].

¹² საქართველო, 2008 წლის საპრეზიდენტო და საპარლამენტო არჩევნები დაგროვილი გამოცდილება, თბილისი, 2009, 10.

¹³ Linz J., Presidential or Parliamentary Democracy, Does it make a difference?, 62, <https://www.researchgate.net/publication/285196410_Presidential_or_parliamentary_democracy_Does_it_make_a_difference_Behind_the_institutionalist_influence_in_Juan_Linz's_analysis> [24.04.2020]

2. კლიენტისტური მოდელი, რომლის ფარგლებშიც ამომრჩეველი პარტიას ირჩევს იმიტომ, რომ მიიღოს მატერიალური ან არამატერიალური სარგებელი პირდაპირი გზით;

3. პროგრამული მოდელი, სადაც ამომრჩეველი ხმას აძლევს პარტიას, რადგან იგი სთავაზობს კოლექტიურ სარგებელს არაპირდაპირი გზით.¹⁴

აღსანიშნავია, რომ ქარიზმატული პარტიების რეიტინგი მორგებულია კონკრეტულ პიროვნებებსა თუ ლიდერებზე, მათ პიროვნულ ავტორიტეტზე, ქარიზმაზე, ორატორულ უნარსა და მათ ადგილზე საზოგადოებაში.¹⁵ ამგვარი ლიდერები გამოირჩევიან პოპულისტური, მყისიერი, არათანმიმდევრული მიდგომებით ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებისადმი. თუმცა, მნიშვნელოვანია, რომ დღესაც, საარჩევნო წარმატებისთვის, პოლიტიკური პარტიები პოლიტიკურ კვლევებზე უფრო მნიშვნელოვნად ძლიერი ლიდერის ყოლას ასახელებენ.¹⁶ კლიენტისტური მოდელის პოლიტიკური პარტიები, შეიძლება ითქვას, რომ ძირითადად არჩევნების წინ აქტიურდებიან და ამომრჩევლის მოსყიდვას ახორციელებენ მატერიალური თუ არამატერიალური გზით. ამასთან, ხმების მიღების მიზნით კანდიდატები ხშირად იძლევიან დაპირებას, რომ ამომრჩევლის ინტერესების ე.წ. საარსებო საშუალებების მიმართ იქნებიან უფრო მეტად პასუხისმგებლები და ენერგიულები, ვიდრე მათი ოპონენტები.¹⁷ ხოლო, რაც შეეხება პარტიებს, რომელთაც იდეოლოგიური ფუნდამენტი აქვთ, მათი საარჩევნო პროგრამა სტაბილურია.

საქართველოში პარტიები, როგორც წესი, მიიჩნევენ, რომ კარგად ჩამოყალიბებული პოლიტიკური ხედვები საარჩევნო წარმატებასთან კორელაციაში არ არის. აღიარებენ რა ქართული პოლიტიკური პროცესებისათვის დამახასიათებელ თავისებურებებს, ბევრი მათგანი აცხადებს, რომ საარჩევნო წარმატებისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი სანდო, ძლიერი და ქარიზმატული ლიდერის ყოლაა.¹⁸ ამასთან, უნდა აღინიშნოს, საქართველოში იმის მაგივრად, რომ პოლიტიკური პროგრამის ჩამოყალიბებაზე სისტემატურად იმუშაონ, პარტიები მხოლოდ წინასაარჩევნოდ აქტიურდებიან. ამრიგად, პოლიტიკური კონცეფციების საფუძვლიანი დამუშავების (და საარჩევნოდ, გადამუშავების და დეტალიზების) ნაცვლად, არსებობს წინასაარჩევნო, ნაჩქარევი პოლიტიკური განცხადების ტენდენცია.¹⁹ პოლიტიკურ პარტიათა ასეთი კლასიფიკაციის ფონზე, თავისთავად ჩნდება კითხვა, – ქმნის თუ არა საქართველოს კონსტიტუცია თანაბარ უფლებრივ და პოლიტიკურ გარემოს პოლიტიკური პარტიების საქმიანობისათვის.

¹⁴ სილაგაძე გ., გამმიჯნავი ხაზების პრობლემა საქართველოს პარტიულ პოლიტიკაში: მიზეზები და შედეგები, თბილისი, 2017, 11-12

¹⁵ დამბარი უ., სვანიძე მ., პოლიტიკის ფორმირების პროცესები საქართველოს პოლიტიკური და არასამთავრობო სექტორში, თბილისი, 2012, 12.

¹⁶ იქვე, 4.

¹⁷ მაგუტატი თ.მ., გავიგოთ პოლიტიკა იდეები, ინსტიტუტები და პრობლემები, მე-2 გამოცემა, თბილისი, 2010, 367.

¹⁸ დამბარი უ., სვანიძე მ., პოლიტიკის ფორმირების პროცესები საქართველოს პოლიტიკური და არასამთავრობო სექტორში, თბილისი, 2012, 12.

¹⁹ იქვე, 11.

III. პოლიტიკური პარტიების საქმიანობის პრინციპები

საქართველოს კონსტიტუციის პირველ თავში ნათქვამია, რომ პოლიტიკური პარტიების საქმიანობა ეფუძნება „მათი თავისუფლების, თანასწორობის, გამჭვირვალობის და შიდაპატიული დემოკრატიის პრინციპებს“²⁰. ამგვარად, პოლიტიკური პარტიების საკონსტიტუციო ფუნქციის განმტკიცებით კანონმდებელმა ხაზი გაუსვა ამ ინსტიტუტის განსაკუთრებულ როლს ქვეყნის დემოკრატიულ სისტემაში.²¹ შესაბამისად, სამართლებრივ ლიტერატურაშიც ფართოდაა გავრცელებული პარტიების სამართლის მეცნიერების სისტემატიზაცია – პარტიების სამართლის ოთხი ძირითადი პრინციპის მიხედვით. ესენია: (1) პარტიების თავისუფლების, (2) პარტიების თანასწორობის, (3) შიდაპარტიული დემოკრატიისა და (4) პარტიების საქმიანობის საჯაროობის პრინციპები.²² თავისუფლება განსაზღვრავს სახელმწიფოსაგან თავისუფალ სივრცეს, თანასწორობა კონკურენტუნარიანი გარემოს შექმნას ისახავს მიზნად, შიდაპარტიული დემოკრატია ხაზს უსვამს გადაწყვეტილების მიღების პროცესში წევრთა ჩართულობის მაღალი ხარისხის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას, გამჭვირვალობა კი ხალხის წინაშე ანგარიშვალდებულებას ადგენს.²³

1. პოლიტიკური პარტიების თავისუფლების პრინციპი

პოლიტიკური პარტიების თავისუფლების პრინციპი განმტკიცებულია საქართველოს კონსტიტუციით და გულისხმობს, ერთი მხრივ, პარტიის თავისუფალი დაფუძნების შესაძლებლობასა და მისი საქმიანობის თავისუფლებას სხვა პარტიებთან მიმართებით, ხოლო, მეორე მხრივ, სახელმწიფოს მხარდაჭერას პარტიის თავისუფალ განვითარებასთან მიმართებით.

აღსანიშნავია, რომ პარტიის შექმნასა და მის საქმიანობაში მონაწილეობა, ასევე, წევრობა საარჩევნო უფლების მქონე საქართველოს მოქალაქის უფლებაა.²⁴ ის საქართველოს მოქალაქეები, რომლებიც სასამართლოს განაჩენით განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულისთვის იმყოფებიან პენიტენციურ დაწესებულებაში ან სასამართლოს გადაწყვეტილებით ცნობილი არიან მხარდაჭერის მიმღებად და მოთავსებული არიან შესაბამის სტაციონარულ სამედიცინო დაწესებულებაში, საარჩევნო უფლებით არ სარგებლობენ²⁵ და ეზღუდებათ პარტიის წევრობის უფლება. პოლიტიკური პარტიის შექმნის უფლება, ასევე, არ ვრცელდება უცხო ქვეყნის

²⁰ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 3.

²¹ კობახიძე ი., კონსტიტუციური სამართალი, თბილისი, 2019, 99.

²² კობახიძე ი., პოლიტიკურ გაერთიანებათა სამართალი, თბილისი, 2008, 69.

²³ შესავალი საქართველოს საკონსტიტუციო სამართალში, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2019, 111.

²⁴ კობახიძე ი., კონსტიტუციური სამართალი, თბილისი, 2019, 103.

²⁵ საქართველოს ორგანული კანონი „საქართველოს საარჩევნო კოდექსი“, მუხლი 8.

მოქალაქეებსა და მოქალაქეობის არმქონე პირებზე. ამასთან, პოლიტიკური პარტიის წევრი ვერ იქნება იურიდიული პირი²⁶.

ვინაიდან საარჩევნო უფლება, თავისი არსით პოლიტიკურია, საქართველოს კონსტიტუციის 23-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, საქართველოს მოქალაქე, რომელიც ჩაირიცხება თავდაცვის ძალების ან სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დაცვაზე პასუხისმგებელი ორგანოს²⁷ შემადგენლობაში, ასევე განწესდება მოსამართლედ, შეუწყდება პოლიტიკური პარტიის წევრობა. აღნიშნული დათქმა, მნიშვნელოვანია იმ თვალსაზრისით, რომ ამ კატეგორიის პირების მიერ პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის დაცვა, აბსოლუტურად შეესაბამება დემოკრატიულ პრინციპებს.²⁸

აქვე უნდა განვიხილოთ ის შეზღუდვები, რომლებსაც სახელმწიფო აწესებს პოლიტიკური პარტიების შექმნისა და საქმიანობის პროცესში. აღნიშნული შესაძლოა შეფასდეს პოლიტიკური პარტიის საქმიანობის თავისუფლების პრინციპში ჩარევად, თუმცა იგი გამომდინარეობს სახელმწიფოს ლეგიტიმური მიზნებიდან. კერძოდ, სახელმწიფოს მიერ იკრძალება ისეთი პოლიტიკური პარტიის შექმნა და საქმიანობა, რომლის მიზანია საქართველოს საკონსტიტუციო წყობილების დამხობა ან ძალადობით შეცვლა, ქვეყნის დამოუკიდებლობის ხელყოფა, ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევა, ან ომის ან ძალადობის პროპაგანდა. ასევე, თუ ის აღვივებს ეროვნულ, ეთნიკურ, კუთხურ, რელიგიურ ან სოციალურ შუღლს.²⁹ საქართველოს კონსტიტუცია კრძალავს პოლიტიკური პარტიის შექმნას ტერიტორიული ნიშნითაც³⁰.

პოლიტიკური პარტიის დაფუძნების გარდა, თავისუფლების საკონსტიტუციო პრინციპი, ასევე, მოიცავს ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხების გადაწყვეტას, როგორცაა, პარტიის წევრების მიღება და გარიცხვა, ქონების განკარგვა, შიდა სტრუქტურა

²⁶ საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი, თავი მეორე, საქართველოს მოქალაქეობა, ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, პ. ტურავას რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 307.

²⁷ თავდაცვის ძალების ან სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დაცვაზე პასუხისმგებელი ორგანოს შემადგენლობაში მყოფ პირებად ითვლებიან: საქართველოს პროკურატურის თანამშრომელი (გარდა შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებული პირისა), საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსამსახურე, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურის თანამშრომელი, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს გენერალური ინსპექციის მოსამსახურე, აღსრულების ეროვნული ბიუროს აღსრულების პოლიციელი; სპეციალური პენიტენციური სამსახურის სპეციალური დანაყოფის მოსამსახურე, სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურის საგამოძიებო დანაყოფის თანამშრომელი, საქართველოს თავდაცვის ძალების მოსამსახურე, საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მოსამსახურე, საქართველოს დაზვერვის სამსახურის მოსამსახურე, სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახურის თანამშრომელი, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მოსამსახურე და ეროვნული უსაფრთხოების საბჭოს აპარატის მოსამსახურე. იხ., „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 10.

²⁸ საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი, თავი მეორე, საქართველოს მოქალაქეობა, ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, პ. ტურავას რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 322.

²⁹ „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 5.

³⁰ იქვე.

ტურების სიდიდის განსაზღვრა, პოლიტიკური პოზიციების დაფიქსირება ან მათგან თავის შეკავება, წარმომადგენლობით ორგანოებში ასარჩევ კანდიდატთა წარდგენა³¹, იდეოლოგიური და პროგრამული თავისუფლება³² და პოლიტიკური პარტიის, როგორც გამართული ინსტიტუციის, ფუნქციონირებისათვის საჭირო სხვა ნაბიჯების გადადგმა.

2. პოლიტიკური პარტიების თანასწორობის პრინციპი

პოლიტიკური პარტიების თანასწორობის პრინციპის ნორმატიული შინაარსი პირდაპირ განმარტებული არაა საქართველოს კონსტიტუციაში, თუმცა გადმოცემულია სხვადასხვა საკანონმდებლო აქტში. ზოგადად, „თანასწორობის პრინციპი“ ნიშნავს კანონის წინაშე და კანონის ფარგლებში თანასწორობას,³³ ასევე, სამართლის წინაშე თანასწორობას, რაც აღიარებული და განმტკიცებულია საქართველოს კონსტიტუციით³⁴.

პარტიები ერთმანეთს ეჯიბრებიან. დემოკრატია, როგორც კონკურენციის ღონისძიება, მხოლოდ იმ შემთხვევაში ფუნქციონირებს, თუ კონკურენცია სამართლიანია. ამისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება კონკურენციის მონაწილეებისთვის თანაბარი შესაძლებლობების უზრუნველყოფას.³⁵ თანასწორობა ზოგადად საარჩევნო უფლების არსის შემადგენელი ნაწილია³⁶ და მისი გათვალისწინება საარჩევნო სისტემის, მინიმალური ზღვარისა და საარჩევნო უფლების მქონე პირთა კატეგორიის განსაზღვრისას³⁷ მნიშვნელოვანია, რათა სახელმწიფომ არ შეზღუდოს რომელიმე პოლიტიკური პარტია ან პრივილეგირებულ მდგომარეობაში არ ჩააყენოს გონივრული დასაბუთების გარეშე, იმის გათვალისწინებითაც, რომ პოლიტიკური პარტიებისათვის მთავარი მათი პოლიტიკური რეიტინგი და არჩევნებში გამარჯვებაა.

როგორც წესი, ნებისმიერ პოლიტიკურ სისტემას ეფექტური მუშაობისთვის სჭირდება ფინანსური სახსრები.³⁸ პოლიტიკური პარტიების სიძლიერე კი მნიშვნელოვანწილად დამოკიდებულია მათ ფინანსურ შესაძლებლობებზე. ამიტომ

³¹ შესავალი საქართველოს საკონსტიტუციო სამართალში, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2019, 112.

³² კობახიძე ი., პოლიტიკურ გაერთიანებათა სამართალი, თბილისი, 2008, 75.

³³ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, თბილისი, 2004, 76.

³⁴ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 11.

³⁵ მორლოკი მ., პოლიტიკური გაერთიანების შესახებ საქართველოს კანონი და მისი გაუმჯობესების შესაძლებლობები, თბილისი, 2018, 43.

³⁶ საკონსტიტუციო სასამართლოს 2010 წლის 27 დეკემბრის №1/1/493 გადაწყვეტილება საქმეზე, „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებები: „ახალი მემარჯვენეები“ და „საქართველოს კონსერვატიული პარტია“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II, 8.

³⁷ ძამაშვილი ბ., თანასწორობის უფლების პრობლემური ასპექტები თანამედროვე სამართალში და მისი სათანადო რეალიზების ხელისშემშლელი გარემოებები საქართველოში, სადოქტორო ნაშრომი, თბილისი, 2017, 119.

³⁸ გელაშვილი ა., პოლიტიკური პარტიების დაფინანსების პრობლემა საქართველოში, იხ., <<https://www.radiotavisupleba.ge/a/tavisupali-sivrtse-ani-gelashvili-dapinanseba/26970381.html>> [23.04.2020]

პოლიტიკური პარტიების თანასწორობის პრინციპზე საუბრისას, მნიშვნელოვანია გავანალიზოთ სახელმწიფოს მიერ პარტიათა დაფინანსების საკითხი, ვინაიდან აღნიშნული პრინციპი განსაკუთრებული აქტუალობით სახელმწიფოს მიერ პოლიტიკურ პარტიებზე პრივილეგიების განაწილებისას სარგებლობს³⁹.

აღსანიშნავია, რომ მთელ რიგ ქვეყნებში პარტიების საქმიანობის მატერიალური ნახალისება ერთგვარი შერეული ფორმულის საფუძველზე წარმოებს. მაგალითად, საბერძნეთში სახელმწიფოს მიერ პოლიტიკური პარტიებისთვის გამოყოფილი ფინანსური სახსრების 10% პარტიებს შორის თანაბრად, ხოლო დანარჩენი 90% – პროპორციულად, პარტიების მიერ უკანასკნელ არჩევნებში მიღებული ხმების შესაბამისად ნაწილდება. იტალიაში სქემატური თანასწორობის პრინციპის მიხედვით სახელმწიფო დაფინანსების 15%, ხოლო პროპორციული თანასწორობის პრინციპის მიხედვით ფინანსების 85% ნაწილდება. მსგავსადაა დარეგულირებული პარტიების სახელმწიფო დაფინანსების საკითხი უნგრეთშიც, სადაც უფლებამოსილი პარტიები სახელმწიფოს მიერ გამოყოფილი სახსრების 25%-ს თანაბრად, ხოლო 75%-ს პროპორციული თანასწორობის პრინციპის შესაბამისად იღებენ. მაკედონიაში სახელმწიფო ფინანსების 30% თანაბრად ნაწილდება იმ პარტიებს შორის, რომლებმაც უკანასკნელ საპარლამენტო არჩევნებში ამომრჩეველთა ხმების 3% მაინც მიიღეს, ხოლო დაფინანსების დანარჩენი 70%-ის მიღება მხოლოდ საპარლამენტო პარტიების პრივილეგიაა. პროპორციული თანასწორობის პრინციპის მკაცრ დაცვაზე უარის თქმის კიდევ უფრო მკვეთრ მაგალითს გვათავაზობს პარტიების დაფინანსების ბრიტანული პრაქტიკა, სადაც პარტიებისთვის გამოყოფილი სახელმწიფო სახსრების ადრესატებს მხოლოდ ოპოზიციური გაერთიანებები წარმოადგენენ.⁴⁰

პოლიტიკური პარტიების დაფინანსება აზრთა სხვადასხვაობის მუდმივი წყაროა.⁴¹ რაც შეეხება საქართველოს, სახელმწიფო ბიუჯეტიდან თანხას იღებს საქართველოს ცენტრალურ საარჩევნო კომისიაში რეგისტრირებული მხოლოდ ის პარტია, რომელიც დამოუკიდებლად ან საარჩევნო ბლოკის შემადგენლობაში მონაწილეობდა არჩევნებში. თუმცა ამისთვის დაცული უნდა იყოს შემდეგი პირობები: პარტიამ ან შესაბამისმა საარჩევნო ბლოკმა ბოლო საპარლამენტო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოთა საერთო არჩევნებში უნდა მიიღოს არჩევნებში მონაწილე ამომრჩეველთა ხმების 3% ან მეტი.⁴² გარდა აღნიშნულისა, სახელმწიფო დაფინანსებას იღებს ის პოლიტიკური პარტია, რომელიც დამოუკიდებლად ან საარჩევნო ბლოკის შემადგენლობაში მონაწილეობდა ბოლო საპარლამენტო არჩევნებში და პარტიის ან შესაბამისი საარჩევნო ბლოკის წარდგენით არჩეულ იქნა მაჟორიტარი პარლამენტის წევრი, თუმცა ეს პარტია საქართველოს პარლამენტში წარმოდგენილი უნდა იყოს ფრაქციით.

რაც შეეხება თანხას, რომელიც პოლიტიკური პარტიისათვის საბიუჯეტო დაფინანსების სახით გამოიყოფა, იგი შედგება საბაზო ნაწილის, პროპორციული

³⁹ კობახიძე ი., კონსტიტუციური სამართალი, თბილისი, 2019, 104.

⁴⁰ კობახიძე ი., პოლიტიკურ გაერთიანებათა სამართალი, თბილისი, 2008, 113-119.

⁴¹ Bradley A.W., Ewing K.D., *Constitutional and Administrative Law*, 14th Ed., London, 2007, 163.

⁴² ხმათა რაოდენობა გამოიანგარიშება მთელ ქვეყანაში პროპორციული სისტემით ჩატარებულ არჩევნებში მიღებული ხმების მიხედვით.

სისტემით არჩეული პარლამენტის წევრისთვის გამოყოფილი დანამატისა და არჩევნებზე მიღებული ხმების რაოდენობის კომპონენტისგან. საბაზო დაფინანსების ოდენობა წელიწადში 300 000 ლარია. აღნიშნული თანხა ორმაგდება იმ პარტიისა და ბლოკისათვის, რომელიც არჩევნებში ხმების 6%-ს ან მეტს მიიღებს. პარტიის მიერ მისაღები საბიუჯეტო დაფინანსების ფორმულის მიხედვით, საბაზო დაფინანსებას ემატება თანხა, რომელიც ითვლება პროპორციული სისტემით არჩეული დეპუტატების რაოდენობისა და არჩევნებში მიღებული ხმების ოდენობის მიხედვით. გარდა ამისა, დამატებით 300 ათას ლარს იღებს პარტია, რომლის წევრებიც პარლამენტში ფრაქციის სახით არიან წარმოდგენილნი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ პარტია იღებს დანამატს საბაზო დაფინანსების 30%-ის ოდენობით, თუ პარტიული სიის ყოველ მომდევნო ათეულში, ერთიმეორისაგან განსხვავებული სქესის სულ მცირე 30%-ით არის წარმოდგენილი.⁴³

სახელმწიფო ბიუჯეტიდან პოლიტიკური პარტიებისათვის გამოყოფილი თანხის განაწილებისაგან განსხვავებით, აბსოლუტური თანასწორობის პრინციპს ეფუძნება არჩევნების დროს პარტიებისათვის დათმობილი უფასო საეთერო დრო. კერძოდ, ავტორიზებული საეთერო მაუწყებელი, საზოგადოებრივი მაუწყებელი, საზოგადოებრივი მაუწყებლის აჭარის ტელევიზია და რადიო, ვალდებული არიან თითოეულ საარჩევნო სუბიექტს დღეში დაუთმონ დრო, რომელიც არ უნდა აღემატებოდეს მისი დღიური მაუწყებლობის საერთო მოცულობის 15 პროცენტს და არცერთ საარჩევნო სუბიექტს არ უნდა დაეთმოს ამ დროის ერთ მესამედზე მეტი.⁴⁴

გარდა აღნიშნულისა, პოლიტიკური პარტიების თანასწორობის პრინციპს სრულად ეფუძნება საქართველოს საარჩევნო კოდექსის სხვა რეგულაციებიც, რომლებიც საარჩევნო სტენდების გამოყოფას, საარჩევნო შეხვედრებისათვის საჯარო სივრცეების დათმობას და სხვა პრივილეგიების განაწილებას უკავშირდება. პარტიების თანასწორობის პრინციპის მიზნად, პარტიებს შორის გარკვეული მატერიალური თანასწორობის უზრუნველყოფაც განიხილება. ამ მიზანს ემსახურება, მაგალითად, შემოწირულობებისათვის ზედა ზღვრის დაწესება. საქართველოში ერთი კალენდარული წლის განმავლობაში პოლიტიკური პარტიისთვის ფიზიკურ პირს არა უმეტეს 60 000 ლარის, ხოლო იურიდიულ პირს არაუმეტეს 120 000 ლარის ოდენობის შემოწირულობის გაღების უფლება აქვს.⁴⁵

3. პოლიტიკური პარტიების შიდაპარტიული დემოკრატიის პრინციპი

პოლიტიკური პარტიების შიდაპარტიული დემოკრატიის პრინციპი, თავისი არსით, პოლიტიკური პარტიების შიდა ფუნქციონირების დემოკრატიულობას უზრუნველყოფს. შიდაპარტიული დემოკრატიის ცნებაზე ერთიანი შეთანხმება არ არსებობს, თუმცა, ზოგადად რომ ვთქვათ, ეს არის პოლიტიკურ პროცედურათა

⁴³ „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 30.

⁴⁴ იქვე, მუხლი 50.

⁴⁵ კობახიძე ი., კონსტიტუციური სამართალი, თბილისი, 2019, 105.

ერთობლიობა, რომელიც ითვალისწინებს გაერთიანების შიგნით, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ყველა წევრის თანაბარი მონაწილეობის შესაძლებლობას.⁴⁶ თუმცა კარგი პრაქტიკა ამ მიმართულებით გულისხმობს პოლიტიკური პატიების გადაწყვეტილების მიღების გამჭვირვალე პროცესს, განსაკუთრებით, კანდიდატების წამოყენებასთან მიმართებით.⁴⁷ ამასთან, საგულისხმოა ის გარემოებაც, რომ შესაძლოა პარტიის ადგილობრივ ორგანიზაციას ჰქონდეს კარგი წინასაარჩევნო პროგრამა და კარგი კანდიდატები ჰყავდეს, მაგრამ მისი წარმატებისათვის მხოლოდ ეს არ არის საკმარისი. მნიშვნელოვანია, ასევე, რომ პარტიას ჰქონდეს ისეთი ორგანიზაციული სტრუქტურა, რომელიც წარმატებული სტარტისათვის საყრდენი გახდება.⁴⁸

„მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი შიდაპარტიული დემოკრატიის უზრუნველსაყოფად, პარტიებს ავალდებულებს, ერთი მხრივ, იქონიონ წერილობითი წესდება და ადგენს წესდების მინიმალურ მოთხოვნებს, ხოლო მეორე მხრივ, აწესებს შიდაპარტიული ძალაუფლების განაწილების პრინციპს. კერძოდ, პოლიტიკურ პარტიაში უნდა არსებობდეს ხელმძღვანელი (ყრილობა, კონგრესი, ასამბლეა, კონფერენცია და სხვ.), აღმასრულებელი (გამგეობა, საბჭო, დარბაზი, სამდივნო, კომიტეტი და სხვა) და მაკონტროლებელი ორგანოები (სარევიზიო კომისია, საზედამხედველო კომისია, საკონტროლო კომისია და სხვ.). პარტიას უფლება აქვს, ასევე, შექმნას სტრუქტურული ქვედანაყოფები (ფილიალი, წარმომადგენლობა, ახალგაზრდული ორგანიზაცია და სხვ.) იურიდიული პირის უფლების გარეშე.⁴⁹

შიდაპარტიული დემოკრატიის შეფასებისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებაა პოლიტიკური პარტიის მიერ საარჩევნო სიის ფორმირების პროცესი. საგულისხმოა, რომ პარტიები არა მხოლოდ მათი ხელმძღვანელი პირების პოლიტიკური კარიერის ხელშეწყობის საშუალებები უნდა იყვნენ, არამედ მათ უნდა უზრუნველყონ ამომრჩევლებისთვის და განსაკუთრებით მათი ყველა წევრისთვის ქმედითი მონაწილეობის შესაძლებლობები.⁵⁰ მთელ რიგ ქვეყნებში გათვალისწინებულია საარჩევნო კანდიდატების შერჩევა შიდაპარტიული არჩევნების, ე.წ. „პრაიმერის“ საფუძველზე,⁵¹ თუმცა საქართველოში კანონმდებელი შიდაპარტიული დემოკრატიის პრინციპის დაკონკრეტებისას არ ავალდებულებს პოლიტიკურ პარტიებს, არჩევნებზე წარსადგენი კანდიდატები შიდაპარტიული არჩევნების ე.წ. „პრაიმერების“ საფუძველზე

⁴⁶ რაზმაძე თ., რატომ არ აქვთ ქართულ პოლიტიკურ პარტიებს შიდა დემოკრატია? იხ. <<https://www.radiotavisupleba.ge/a/tavisupali-sivrtse-tamar-razmadze-shida-demokratia/27764129.html>> [23.04.2020]

⁴⁷ ქაშაკაშვილი ნ., პარტიები დემოკრატიისათვის და საკანონმდებლო პოლიტიკის გამონწვევები, იხ., <<https://iliauni.edu.ge/uploads/other/41/41651.pdf>> [21.04.2020]

⁴⁸ აბულაძე მ., კანდელაკი კ., ბოჭაძე ვ., ადგილობრივი პოლიტიკა და პარტიები, თბილისი, 2015, 24.

⁴⁹ „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 17.

⁵⁰ მორლოკი მ., პოლიტიკური გაერთიანების შესახებ საქართველოს კანონი და მისი გაუმჯობესების შესაძლებლობები, თბილისი, 2018, 44

⁵¹ კობახიძე ი., კონსტიტუციური სამართალი, თბილისი, 2019, 106.

შეარჩიონ, რაც ხელმძღვანელ პირებს დომინირებულ მდგომარეობაში აყენებს და შეიძლება ითქვას, რომ სათანადოდ ვერ უზრუნველყოფს კანდიდატთა შერჩევის პროცესის შიდადემოკრატიულ პრინციპებს.

4. პოლიტიკური პარტიების გამჭვირვალების პრინციპი

პოლიტიკური პარტიების გამჭვირვალების პრინციპი პარტიული დემოკრატიის რეალიზების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საფუძველი და წინაპირობაა. პარტიების საქმიანობის გამჭვირვალების პრინციპი, რაც, ასევე, მოიცავს მისი საქმიანობის საჯაროობის პრინციპს, რეგულირდება „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონითა და „საქართველოს საარჩევნო კოდექსით“. საჯაროობა ემსახურება იმ მიზანს, რომ საზოგადოებისათვის გამჭვირვალე იყოს, ერთი მხრივ, პარტიის კანონიერად მიღებული ფინანსური შემოსავალი, მათ შორის, სახელმწიფოს ბიუჯეტიდან, ხოლო, მეორე მხრივ, – ამ შემოსავლის ხარჯვითი ნაწილი.

ეროვნული კანონმდებლობით, საჯაროობის უზრუნველსაყოფად პოლიტიკურ პარტიების ვალდებულებაა, ყოველი წლის 1 თებერვლამდე სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს აუდიტორის (აუდიტორული ფირმის) დასკვნასთან ერთად გაუგზავნოს გასული წლის საფინანსო დეკლარაცია. დეკლარაციაში უნდა აისახოს პარტიის წლიური შემოსავალი⁵² და გასავალი⁵³, აგრეთვე ქონებრივი მდგომარეობის ანგარიში. აღსანიშნავია, რომ ქონებრივი მდგომარეობის ანგარიშში მოიაზრება პარტიის კუთვნილი შენობა-ნაგებობებისა და ავტოსატრანსპორტო საშუალებების რაოდენობა და სახეობა, მათი საერთო ღირებულება, საბანკო დანესებულებებში რიცხული თანხების ოდენობა.

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური, თავის მხრივ, ვალდებულია პარტიის/საარჩევნო სუბიექტის საფინანსო დეკლარაციასთან დაკავშირებული ინფორმაცია მიაწოდოს ყველა დაინტერესებულ პირს და, ასევე, უზრუნველყოს დეკლარაციის შესაბამის ვებ-გვერდზე გამოქვეყნება მიღებიდან 5 სამუშაო დღის ვადაში. მხოლოდ იმ პარტიას, რომლის წლიური ბრუნვა არ აღემატება 10 000 (ათი ათას) ლარს, უფლება აქვს, წლიური საფინანსო დეკლარაცია წარადგინოს აუდიტორული დასკვნის გარეშე. თუ პარტია დროულად არ წარუდგენს საფინანსო დეკლარაციას სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს, სახელმწიფო აუდიტის სამსახური აძლევს 5 დღის ვადას ხარვეზის აღმოსაფხვრელად. თუ პარტია 5 დღის გასვლის შემდეგაც არ წარუდგენს საფინანსო დეკლარაციას სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს, იგი

⁵² შემოსავალი – საწევრო შენატანებისა და შემოწირულობების ოდენობები, საწევრო შენატანების განმარტორციელებელ მოქალაქეთა ვინაობა, მონაცემები შემოწირულობების განმარტორციელებელი მოქალაქეებისა და იურიდიული პირების თაობაზე, სახელმწიფოს მიერ გამოყოფილი, აგრეთვე პარტიის მიერ საგამომცემლო საქმიანობიდან და სხვადასხვა ღონისძიების მოწყობით მიღებული თანხები. იხ., „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 32 (1).

⁵³ გასავალი – არჩევნებზე, სხვადასხვა ღონისძიების დაფინანსებაზე, შრომის ანაზღაურებასა და მივლინებაზე განეული და სხვა ხარჯები. იხ., იქვე.

კარგავს სახელმწიფო დაფინანსების მიღების უფლებას მომდევნო ერთი წლის განმავლობაში.

ორგანული კანონი, ასევე, ადგენს რომ დეკლარაციაში შემოწმებული განმარტების ფიზიკური და იურიდიული პირები უნდა დაკონკრეტდნენ თავიანთი მონაცემების მითითებით. კერძოდ, შემოწმებული განმარტებულმა იურიდიულმა პირმა უნდა მიუთითოს საკუთარი სახელწოდება და იურიდიული მისამართი, ხოლო ფიზიკურმა პირმა უნდა მიუთითოს საკუთარი სახელი, გვარი, მისამართი, საქართველოს მოქალაქის პირადობის მონიშვნის (ან საქართველოს მოქალაქის პასპორტის) და პირადი ნომრები. რაც შეეხება პოლიტიკური პარტიის შემოწმებებს, შემოწმებული განმარტებებისას პირმა უნდა მიუთითოს სახელი, გვარი და პირადი ნომერი.⁵⁴ მონაცემების მითითების გარეშე შეტანილი ფულადი სახსრები კი ითვლება ანონიმურად და ასეთი შემოწმებები პოლიტიკური გაერთიანების საფინანსო საქმიანობაზე პასუხისმგებელი თანამდებობის პირის მიერ დაუყოვნებლივ უნდა გადაირიცხოს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში⁵⁵.

მნიშვნელოვანია ისიც, რომ პარტიის შემოწმებების შესახებ ინფორმაცია საჯაროა.⁵⁶ მოქალაქე და იურიდიული პირი უფლებამოსილი არიან, შემოწმებები განახორციელონ წლის განმავლობაში რამდენიმე პარტიის სასარგებლოდ, მაგრამ აღნიშნულ შემოწმებებთან საერთო ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს მათთვის ამ კანონით დადგენილ ზღვრულ ოდენობებს. აღნიშნული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას კი საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით სახელმწიფო აუდიტის სამსახური უზრუნველყოფს.⁵⁷ ასევე, არჩევნების პერიოდში ფულადი სახსრების ხარჯვის პროცესიც გამჭვირვალეა. საარჩევნო სუბიექტებმა, არჩევნების საბოლოო შედეგების გამოქვეყნებიდან, ერთი თვის ფარგლებში სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს უნდა წარუდგინონ დასკვნა, გამოყენებულ სახსრებთან დაკავშირებით⁵⁸.

IV. დასკვნა

პოლიტიკური პარტიები უკვე დიდი ხანია საკანონმდებლო სფეროს კარგად შესასწავლი სუბიექტებია.⁵⁹ წინამდებარე სტატიაში, ამ ეტაპზე, მიმოხილულ იქნა საქართველოს პოლიტიკური პარტიების საქმიანობის საკონსტიტუციო პრინციპები და მათი სამართლებრივი მნიშვნელობა. აღსანიშნავია, რომ მიუხედავად პოლიტიკური პარტიების მაღალი საკონსტიტუციო სტატუსისა, დღესაც, მკვლევრები ქართული პოლიტიკური პარტიების ოთხ დიდ პრობლემას გამოყოფენ. ესენია: მკაფიო იდეოლოგიის, ღირებულებების და ხედვის არარსებობა, ლიდერი პიროვნებების

⁵⁴ იქვე, მუხლი 26(2).

⁵⁵ იქვე, მუხლი 26(3).

⁵⁶ იქვე, მუხლი 26(6).

⁵⁷ იქვე, მუხლები 27-27¹, 32-34.

⁵⁸ გონაშვილი ვ., ერემაძე ქ., თევდორაშვილი გ., კახიანი გ., კვერენჩილაძე გ., ჭილაძე ნ., საქართველოს საკონსტიტუციო სამართალი, თბილისი, 2017, 225.

⁵⁹ Doring H., *Parliaments and Majority Rule in Western Europe*, New York, 1995, 66.

პარტიებზე მეტისმეტი ზეგავლენა, პოლიტიკური ოპორტუნიზმის და პოპულიზმის მაღალი ხარისხი და შიდა დემოკრატიის არარსებობა.⁶⁰ მკვლევრების მიერ ამ ფაქტორების გამოყოფა, თავისთავად მიუთითებს იმ გარემოებაზე, რომ პოლიტიკური პარტიების მაღალ საკონსტიტუციო სტატუსთან ერთად, არანაკლებ მნიშვნელოვანია მათი ეფექტიანი და გამჭვირვალე საქმიანობის უზრუნველმყოფელი რელევანტური საკანონმდებლო ბაზის არსებობა. სამეცნიერო და პოლიტიკურ წრეებში ბევრს საუბრობენ იმაზე, რომ საჭიროა პარტიებმა მკვეთრად გაუსვან ხაზი თავიანთ იდეოლოგიურ ფასეულობებს და კონკრეტული პოლიტიკური კურსი ჰქონდეთ აღებული. მათ უნდა გაზარდონ საკუთარი საქმიანობის გამჭვირვალობა და ასევე, იზრუნონ მოქალაქეთა პერმანენტულ ჩართულობაზე მათი სამოქმედო პროგრამის შექმნის პროცესში,⁶¹ რათა ამომრჩეველს ჰქონდეს სრული შესაძლებლობა, იცოდეს, რა ჯგუფები დგანან პარტიის უკან და რა კავშირია მათ ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ინტერესებს შორის, რაც ამომრჩეველს ინფორმირებული არჩევანის გაკეთებაში ეხმარება.⁶²

დასკვნის სახით, უნდა ითქვას, რომ მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებები-სათვის სახელმწიფოს მხარდაჭერა, სახელმწიფოს ვალდებულებაა. მაგრამ იგი მხოლოდ მაშინ არის გამართლებული, როცა თანასწორი მოპყრობის, თანაბარი შანსების მიცემის პრინციპს ეყრდნობა.⁶³ საქართველოს კონსტიტუციაში შესული ცვლილებები მხოლოდ მმართველი პოლიტიკური პარტიების ხელისუფლებაში გრძელვადიანი არსებობის გარანტიაა.⁶⁴ სამართლიანი კონკურენციის უზრუნველსაყოფად კი არა მხოლოდ ფინანსური მონოპოლიის დაუშვებლობა, არამედ პარტიის ფუნქციის განხორციელებისათვის ნებისმიერ სხვა აუცილებელ კომპონენტში არსებითად უთანასწორო მოპყრობის აღმოფხვრა აუცილებელი,⁶⁵ ვინაიდან სახელმწიფოს დემოკრატიული წესრიგის სიძლიერის საზომი სწორედ პოლიტიკური პარტიების იდეოლოგიური მრავალფეროვნება და მათი საქმიანობის უზრუნველმყოფელი სამართლიანი გარემოს არსებობაა.

⁶⁰ დამბარი უ., სვანიძე მ, პოლიტიკის ფორმირების პროცესები საქართველოს პოლიტიკური და არასამთავრობო სექტორში, თბილისი, 2012, 31.

⁶¹ საბაშვილი ა., რატომ არ ჰყავს ქართულ პოლიტიკურ პარტიებს სტაბილური ამომრჩეველი? იხ. <<https://www.radiotavisupleba.ge/>> [21.04.2020]

⁶² შესავალი საქართველოს საკონსტიტუციო სამართალში, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2019, 113.

⁶³ ფირცხალაშვილი ა., პოლიტიკური პარტიების კონსტიტუციურ-სამართლებრივი მნიშვნელობა და მათი წვდომა ადმინისტრაციულ რესურსზე, ჟურნ. „აკადემიური მაცნე“, №4, 2015, 17.

⁶⁴ Goradze G., Separation of Powers According to the New Amendments to the Constitution of Georgia – Problems and Prospects, Bratislava Law Review, N1, 2019, 90.

⁶⁵ შესავალი საქართველოს საკონსტიტუციო სამართალში, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2019, 113.